

NEKA OBILJEŽJA ČITAČA I GOVORNIKA O KOJIMA OVISI USPJEŠNOST VIZUALNE PERCEPCIJE GOVORA U GLUHIH OSOBA

SANDRA BRADARIĆ - JONČIĆ

primljeno: svibanj '98.
prihvaćeno: rujan '98.

Pregledni rad
UDK: 376.33

U radu se daje pregled nekih obilježja čitača govora s lica i usana te govornika, koje utječu na uspješnost čitanja govora s lica i usana. Lingvistička kompetencija odnosno jezična znanja prelingvalno gluhe osobe najznačajniji su čimbenik uspješnosti razumijevanja govora primljenog vizualnim putem. No čak i gluhe osobe izjednačene po lingvističkoj kompetenciji, razlikuju se po uspješnosti korištenja jezičnih znanja odnosno jezične redundancije u aktu čitanja govora s lica i usana. Druge psihološke karakteristike čitača, kao što su vizualno-analitičke sposobnosti, raspon kratkotrajnog pamćenja, inteligencija, sklonost pogađanju, emocionalna stabilnost, sposobnost koncentracije vizualne pažnje i širina interesa, također utječu na uspješnost očitavanja. Uredna funkcija vida neophodan je preduvjet čitanja govora s lica i usana. Korištenje senzornih pomagala - optičkih, akustičkih i vibrotaktilnih značajno doprinosi uspješnosti čitanja s lica i usana. Karakteristike govora govornika, kao što su, naročito, brzina govora i primjerenost artikulacijskih pokreta, znatno više utječu na uspješnost vizualne percepcije govora nego što je to slučaj pri auditivnoj percepciji govora. Facijalne karakteristike i ekstrasfacijalni pokreti koji popraćuju govor čini se, također utječu na uspješnost očitavanja.

Ključne riječi: očitavanje, čitanje govora s lica i usana, gluhoća, oštećenja sluha, vizem

UVOD

Brojnim se dosadašnjim istraživanjima nastojalo utvrditi koji su to čimbenici o kojima ovisi uspješnost očitavanja, kako bi se, ako je moguće, na njih utjecalo i time doprinjelo uspješnijem vizualnom razumijevanju glasovnog govora u osoba s oštećenim sluhom.

Čimbenike koji svojim interakcijama utječu na uspješnost očitavanja, mogli bismo podijeliti na slijedeći način (slika 1).

Zbog širine problematike, u ovom radu ograničit ćemo se samo na prikaz subjektivnih čimbenika uspješnosti očitavanja.

Slika 1 Prikaz čimbenika koji svojim interakcijama utječu na uspješnost čitanja govora s lica i usana

OBJEKTIVNI ČIMBENICI	SUBJEKTIVNI ČIMBENICI
FIZIKALNI UVJETI OČITAVANJA udaljenost čitača i govornika kut gledanja lica govornika kut osvjetljenja lica govornika osvijetljenost pozadine	OBILJEŽJA ČITAČA jezična znanja psihološki faktori uredna funkcija vida korištenje senzornih pomagala
STRUKTURA GOVORNOG PODRAŽAJA vokali i konsonanti riječi rečenice	OBILJEŽJA GOVORNIKA obilježja govora facijalna obilježja ekstrasfacijalni pokreti

* Dr. sc. Sandra Bradarić-Jončić viši je asistent na Odsjeku za oštećenja sluha Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.